

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΗΦΕΑ

Δε θα μπορούσε μια διαχρονική ιστορική αναφορά έστω και σε ένα τόσο εξειδικευμένο θέμα όπως η Κερύνεια και τα λιμάνια της, να μην έχει σαν προϋπόθεση και να μην οδηγήσει αναπόφευκτα τον οποιοδήποτε σοβαρό μελετητή, σε μια πρώτη γενικότερη τοποθέτηση και περιγραφή του ευρύτερου γεωγραφικού και ιστορικού χώρου στον οποίο θα αναφερθεί, αρχίζοντας από το πιο απομακρυσμένο σημείο του χρόνου στο οποίο θα του επιτρέψουν να φτάσει τα ιστορικά αποδεκτά στοιχεία και μαρτυρίες που θα μπορέσει να εξασφαλίσει.

Έτσι ταξιδεύοντας πίσω στο χρόνο και την ιστορία, ανακαλύπτουμε ότι η πρώτη ιστορική αναφορά στην πόλη της Κερύνειας και άλλα επτά βασίλεια της Κύπρου, γίνεται σε μια Αιγυπτιακή επιγραφή της περιόδου του Ραμσή του Γ' (1186-1155 π.Χ.).¹ Αυτή όμως η ανεξάρτητη και ιστορικά τεκμηριωμένη απόδειξη, ενισχύεται και συμπληρώνεται από πιο ουσιαστικές μαρτυρίες. Από αρχαιολογικά ευρήματα που έφεραν στο φως πολλές ανασκαφές που έγιναν στην επαρχία της Κερύνειας και αποδεικνύουν ότι η ευρύτερη περιοχή κατά μήκος της βόρειας ακτής, που κάλυπτε μια έκταση μήκους είκοσι τουλάχιστον χιλιομέτρων, κατοικείτο από πολύ πιο πριν, από την Νεολιθική Εποχή, που τοποθετείται ανάμεσα στο 5800 και το 3000 π.Χ..

Παρ' όλα αυτά, ακριβώς στη γεωγραφική θέση που είναι κτισμένη σήμερα η πόλη της Κερύνειας, δεν έχουν ανακαλυφθεί οποιαδήποτε αρχαιολογικά ευρήματα της πιο πάνω περιόδου, συνεπώς δεν υπάρχουν ακόμη ιστορικά αποδεδειγμένες αποδείξεις ότι ο γεωγραφικός χώρος που καταλαμβάνει σήμερα η πόλη, ήταν κατοικημένος και κατά την Νεολιθική Εποχή.

Εκείνο όμως που δεν μπορούμε να αμφισβητήσουμε είναι ότι σε διάφορες τοποθεσίες σ' αυτή την ευρύτερη γεωγραφική περιοχή υπήρχαν εγκατεσπαρμένοι και μάλιστα σε αποστάσεις που με τα τότε δεδομένα θα μπορούσαν να θεωρηθούν πολύ μεγάλες, διάφοροι, ανεξάρτητοι ο ένας από τον άλλο, οικισμοί, που ανάγονται στη Χαλκολιθική Περίοδο (3000 –2300 π.Χ.) και τη Μέση Εποχή του Χαλκού (1850 – 1600 π.Χ.). Όπως είναι γνωστό και

1. Επιγραφή που περιέχεται σε πινακίδα στο ναό της Medinet Habu (Αίγυπτος) και χρονολογείται στην εποχή του φαραώ Ραμσή Γ' (πρώτο τέταρτο του 12ου π.Χ. αιώνα). Περιέχει μακρύ κατάλογο ονομάτων, μεταξύ των οποίων και οκτώ αρχαίων πόλεων της Κύπρου. (με αριθμό. 7-12 και 20 και 21, του καταλόγου), μεταξύ των οποίων και η Κερύνεια.

επίσης αυτονόητο, η επιλογή των χώρων που διάλεξαν οι άνθρωποι της εποχής εκείνης για να κατοικήσουν, γινόταν με κάποια κριτήρια, που κατά κύριο λόγο ήταν η ύπαρξη των απαραίτητων προϋποθέσεων επιβίωσης και κάλυψης των πιο βασικών τους αναγκών, που ήταν κυρίως το φαγητό, το νερό και η ασφάλεια.

Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, τέτοια κατάλοιπα οικισμών της νεολιθικής εποχής, ανασκάφηκαν στο Βρυσί², ένα οικισμό δίπλα ακριβώς από τη θάλασσα, σε λοφίσκο λίγο μετά τον Άγιο Επίκτητο, κάπου 10 χιλιόμετρα ανατολικά της Κερύνειας. Ένας δεύτερος και πάλι παράλιος οικισμός της ίδιας εποχής, βρέθηκε ακόμα πιο ανατολικά, στο λεγόμενο δεύτερο «Τρουλλί»³, ένα λόφο ακριβώς πάνω στην ακτή, κάπου 16 χιλιόμετρα, ανατολικά της Κερύνειας, ενώ ο πιο κοντινός νεολιθικός οικισμός στην πόλη της Κερύνειας, βρέθηκε στο Φουντζί⁴, μια εύφορη μικρή κοιλάδα πλούσια σε νερά, κοντά στο χωριό Κάρμι, μόλις 5 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Κερύνειας.

**Οικισμός της Νεολιθικής εποχής στην τοποθεσία «Βρυσί»
στον Άγιο Επίκτητο Κερύνειας**

2. Βρυσί: Ανασκαφές Βρετανού αρχαιολόγου Έντγκαρ Πέλτενμπεργκ του Πανεπιστημίου του Μπέρμινγχαμ, 1973
3. Τρουλλί οικισμός της Νεολιθικής εποχής που ανασκάφηκε από τον Πορφύριο Δίκαιο το 1941
4. Φουντζί Νεολιθικός οικισμός που ανακαλύφθηκε το 1962 από την αυστραλιανή αρχαιολογική αποστολή

Πρέπει όμως να αναφέρουμε ότι τόσο στη νεκρόπολη της Κερύνειας, όσο και στη γύρω περιοχή, η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως πολλούς τάφους με ευρήματα της αμέσως επόμενης χρονολογικής περιόδου, της Μυκηναϊκής και Αρχαϊκής, καθώς και αγγεία της γεωμετρικής εποχής, που ανάγονται στον 15^ο και 14^ο αιώνα π.Χ..

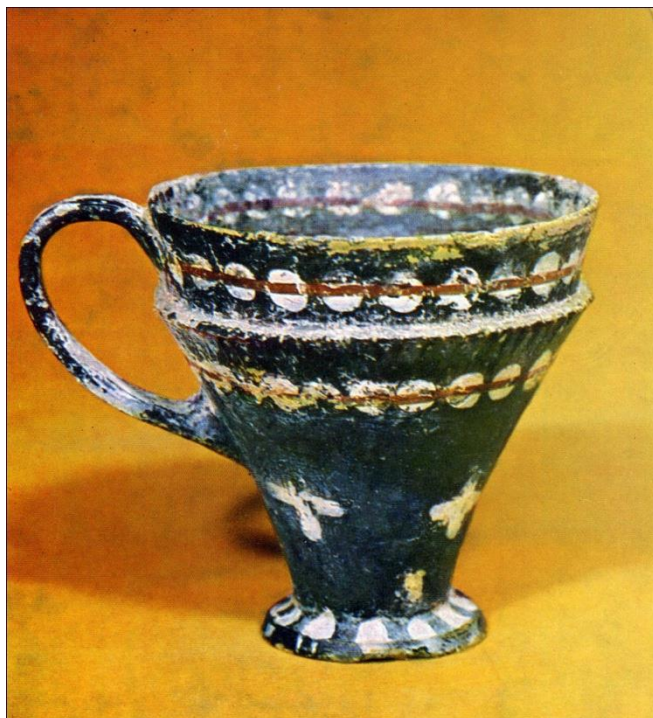
Της ίδιας περίπου εποχής, δηλαδή της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (1600-1050 π.Χ.), ήταν και ένας πολύ σημαντικός οικισμός που βρέθηκε έξω από το χωριό Καζάφани⁵, στο δυτικό μέρος του, στον οποίο ανασκάφηκαν πολλοί πλούσιοι τάφοι με 1000 περίπου αξιόλογα ευρήματα. Μεταξύ τους ήταν και 30 μυροδοχεία, τα οποία ήταν μάλλον εισηγμένα από τη γειτονική Συρία, πράγμα που αποδεικνύει τις στενές εμπορικές σχέσεις που υπήρχαν από τότε με τη χώρα αυτή και που σίγουρα δικαιολογούνται, από πλευράς δυνατοτήτων ναυσιπλοΐας, μια και σχεδόν συμπίπτουν χρονικά με την περίοδο της άφιξης των πρώτων Μυκηναίων αποίκων, που προηγήθηκαν κάπως της άφιξης των ηρώων του Τρωϊκού πολέμου, που έφτασαν μάλιστα στην Κύπρο από πολύ πιο μακριά.

Οι πιο πάνω αναφορές στα αρχαιότερα αρχαιολογικά κατάλοιπα και ανασκαφικές ανακαλύψεις στην περιοχή της Κερύνειας, μας βοήθησαν, πιστεύουμε, να διεισδύσουμε βαθύτερα στο χρόνο, και να δούμε τι ακριβώς υπήρχε στην ευρύτερη περιοχή, πριν την περίοδο του τέλους του Τρωϊκού πολέμου, που αποτελεί και την πρώτη μαζική και οργανωμένη άφιξη αποίκων στην Κύπρο. Μια πολύ σημαντική εποχή για τους σκοπούς αυτής της έρευνας, διότι καθορίζει το ιστορικό ορόσημο, από το οποίο θα αρχίσει η αναφορά μας στον πρώτο ιστορικά και επίσημα αποδεκτό ιδρυτή και κτήτορα της Κερύνειας, τον Κηφέα, και στην πόλη και το λιμάνι της, που είναι και το κυρίως θέμα μας.

Υπάρχουν πολλές αδιαμφισβήτητες αποδείξεις, που δεν θεωρούμε ότι είναι της ώρας να αναφέρουμε, που μας επιτρέπουν να δεχτούμε ως παραδεκτή ιστορική πραγματικότητα το γεγονός ότι μετά το τέλος του Τρωϊκού πολέμου, πολλοί από τους ήρωες του, αλλά και άλλοι αρχηγοί ομάδων αποίκων από την Πελοπόννησο και άλλες Ελληνικές περιοχές, δεν θέλησαν ή δεν μπόρεσαν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους για διάφορους λόγους ο καθένας. Σαν άλλοι Οδυσσείς, είτε για λόγους τιμωρίας από τους Θεούς, (για να μην αγνοούμε και την ελληνική μυθολογία που αποδίδει τον μη επαναπατρισμό τους και στα εγκλήματα και τις μεγάλες καταστροφές που έκαναν μετά την κατάληψη της Τροίας), είτε διότι είχαν προσωπικούς λόγους, ή απλά επειδή δελεάστηκαν από τους πειρασμούς της περιπέτειας ή της αναζήτησης ενός

5. Νικολάου 1976 β

καλύτερου μέλλοντος, άφησαν τον Ποσειδώνα και τον Αίωλο με τα κύματα και τους ανέμους τους, να τους οδηγήσουν σε νέους προορισμούς στους οποίους περιλήφθηκε και η Κύπρος. Μιλούμε για την εποχή της μαζικής καθόδου των Αχαιών στο νησί μας, τον 12^ο αιώνα π. Χ. και της ίδρυσης των πρώτων πόλεων – κρατών. Των γνωστών δέκα, ή κατ' άλλους δώδεκα, πρώτων Βασιλείων της Κύπρου, ένα θεσμό που διάρκεσε για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα και συγκεκριμένα από την εποχή του ελληνικού αποικισμού

τον 12ο π.Χ. αιώνα, μέχρι το 312 περίπου π.Χ., που τον κατάργησε ο Πτολεμαίος ο Λάγου.

Εκτός από τα Βασίλεια της Κερύνειας και της Λαπήθου, που κατά τον Λυκόφρονα⁶ ιδρύθηκαν από τον Κηφέα και τον Πράξανδρο, αναφέρεται την ίδια εποχή η ίδρυση της Αίπειας από τον Δημοφώντα, των Σόλων από τον Ακάμα, της Σαλαμίνας από τον Τεύκρο, του Ιδαλίου από τον Χαλκάνορα, της Παλαίπαφου από τον Αγαπήνορα, της Μάας-Παλαιόκαστρου από Μυκηναίους αποίκους, του Κουρίου από

Έλληνες από την περιοχή του Άργους, των Γόλγων από τους Σικυώνιους κ.α.. Κατά την ίδια περίοδο, αρκετοί Έλληνες άποικοι εγκαταστάθηκαν σε ήδη υπάρχουσες πριν τον 12^ο αιώνα Κυπριακές πόλεις, μερικές από τις οποίες είχαν ήδη κτιστεί προηγουμένως από τους Φοίνικες, όπως το Κίτιο, την Αμαθούντα, τους Χύτρους, το Μάριο και άλλες. Γιατί, όπως είναι γνωστό, είχε προηγηθεί η κάθοδος των Μυκηναίων εμπόρων σε μικρούς αριθμούς τον 14ο αιώνα π.Χ. και ακολούθησε και πάλι μικρής έκτασης άφιξη Αχαιών, μετά την κάθοδο των Δωριέων, τον 11^ο αιώνα π.Χ.

Η πιο πάνω αναφορά μας στα Βασίλεια της Κύπρου μας επιτρέπει να διαγράψουμε παρενθετικά, έστω και σε γενικές γραμμές, τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επέτρεψαν και υπαγόρευαν τη

6 Αντρέα Ι Βοσκού: Εισαγωγή στην Αρχαϊκή Επική Ποίηση της Κύπρου

δημιουργία και καθιέρωση αυτού του πολύ σημαντικού θεσμού στην ιστορία της Κύπρου. Μια σίγουρα όχι στιγμιαία, αλλά σταδιακή και μέσα από πολλούς αιώνες και δυσκολίες διαδικασία, που οδήγησε στην εξέλιξη και οργάνωση της ζωής και επέτρεψε την ανάπτυξη των πρώτων Μινωϊκό αγγείο⁷ που βρέθηκε στο Κάρμι οργανωμένων κοινωνιών των ανθρώπων της εποχής στην οποία αναφερόμαστε.

Για να είμαστε πιο σαφείς και συγκεκριμένοι σ' αυτή την επεξηγηματική αναφορά μας, θα πρέπει ίσως να πάρουμε τα πράγματα από την αρχή, και πηγαίνοντας πίσω στον χρόνο να αρχίσουμε πρώτα από τον άνθρωπο κυνηγό-τροφοσυλλέκτη, που με την ανακάλυψη της γεωργίας άρχισε να προτιμά μια πιο μόνιμη διαμονή. Στη συνέχεια και με την πάροδο χιλιετιών και πολλών μεταβολών, μέσα από τις αγροτικές και κτηνοτροφικές κοινωνίες και άλλες ανακαλύψεις, όπως του χαλκού στην περίπτωση της Κύπρου, άρχισε να αστικοποιείται, αναπτύσσοντας τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες.

Είναι γνωστό ότι οι οργανωμένες αυτές κοινωνίες στον αρχαίο Ελληνικό κόσμο, περιγράφονταν με τη λέξη «πόλη», με την οποία αποδιδόταν η τυπική δομή μιας κοινότητας, που με την πάροδο των χρόνων, μεγαλώνοντας, εξελισσόταν σε βαθμό που να αποτελεί ένα οργανωμένο αστικό και όχι μόνο, κέντρο, που να διαθέτει τις δικές του πολιτικές, δικαστικές, νομικές, θρησκευτικές και άλλες εξουσίες, καθώς και τους άλλους απαραίτητους κοινωνικούς και λειτουργικούς θεσμούς, κατά τρόπο που ο όρος «πόλις» να μετατρέπεται και μετονομάζεται πλέον σε «πόλη - κράτος», μια και συγκέντρωνε σχεδόν όλα τα χαρακτηριστικά που όχι μόνον τότε, αλλά και σήμερα, συνθέτουν την έννοια του κράτους.

Το κοινωνικό-πολιτικό σύστημα διαχείρισης της κρατικής οντότητας, που τελικά καθιερώθηκε να ονομάζεται πόλη-κράτος, διαμορφώθηκε μετά τον 8ο αιώνα π.Χ, αρκετά μετά την πτώση του Μυκηναϊκού πολιτισμού, όταν τα αρχαία ελληνικά φύλα άρχισαν να αστικοποιούνται και να μεταβάλλονται από φυλετικά σε αστικά και να δημιουργούν τις πρώτες πόλεις.

Τη μορφή αυτή πήραν πρώτα οι ελληνικές πόλεις της Μ. Ασίας και ακολούθησαν σταδιακά και οι υπόλοιπες πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η πόλη, που έδινε συνήθως το όνομα της σε ολόκληρο το κράτος, αποτελείτο από ένα αστικό κέντρο, συνήθως οχυρωμένο και με ένα ιερό χώρο κτισμένο σε ένα φυσικό ύψωμα την ακρόπολη, και επιπρόσθετα, αν η περιοχή ήταν παράλια, και ένα ασφαλές φυσικό λιμάνι. Η πόλη ήλεγχε την γύρω περιοχή (χώρα) και αποτελούσε το διοικητικό και πολιτικό κέντρο και συγκέντρωνε όλες τις δικαστικές, νομικές, θρησκευτικές και άλλες εξουσίες και θεσμούς.

7. Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία

Γύρω από την ακρόπολη, που ήταν ο πυρήνας της πόλης, και όπως ελέχθη πιο πάνω, ήταν κτισμένη σε λόφο ή άλλο ψηλό σημείο που πρόσφερε ασφάλεια και είχε συνήθως κτισμένες και επιπρόσθετες οχυρώσεις, βρίσκονταν, η αγορά, οι ναοί, οι χώροι συνελεύσεων και τα σπίτια. Ολόκληρη η πόλη περιβαλλόταν συνήθως από τείχη, μέσα στα οποία κατέφευγε και ο πληθυσμός της υπαίθρου σε ώρες κινδύνου. Κάθε πόλη επιδίωκε να είναι ελεύθερη και ανεξάρτητη από τις άλλες πόλεις - κράτη, αυτόνομη και την κυβερνούσαν οι άρχοντες της και αργότερα οι ίδιοι οι πολίτες της, ή οι εκλεγμένοι εκπρόσωποί τους, θέτοντας σταδιακά τις βάσεις για τη δημιουργία της έννοιας της δημοκρατίας, ιδιαίτερα μετά τον 5^ο π. Χ. αιώνα, όπως συνέβη με την Αθηναϊκή Δημοκρατία, στην οποία πέτυχαν την ισότητα των πολιτών με την ισότιμη συμμετοχή τους σε όλα τα αξιώματα.

Τοπογραφική απεικόνιση του θεσμού πόλη-κράτος

Η πόλη - κράτος, περιβαλλόταν συνήθως από περιορισμένη σε έκταση αγροτική περιοχή, με καλλιεργήσιμες εκτάσεις, ούτως ώστε να έχει αυτάρκεια και να ικανοποιεί τις ανάγκες των πολιτών της σε υλικά αγαθά, που ήταν σημαντικά και απαραίτητα για την επιβίωση της. Μέσα στα όρια της περιοχής αυτής, υπήρχαν συνήθως και άλλοι οικισμοί (χωριά) οι κάτοικοι των οποίων, μαζί με εκείνους της πόλης, αποτελούσαν τον πληθυσμό της πόλης - κράτους.

Κάθε πόλη - κράτος, σταδιακά, με την εξέλιξη της και με την αύξηση του πληθυσμού και συνεργασία, εμπορικές σχέσεις, πολιτικές συμμαχίες και όχι σπάνια και αντιπαραθέσεις και να εμπλέκεται ακόμη και σε πολέμους και με άλλες, ελληνικές ή/και ξένες πόλεις - κράτη. Σ' αυτό συνέβαλε, μεταξύ άλλων

και η σταδιακή αύξηση του πληθυσμού και κατά συνέπεια και των αναγκών, καθώς και η σταδιακή ανάπτυξη των πλωτών μέσων και της ναυσιπλοΐας. Κατά τον Όμηρο⁸, τα πλοία της εποχής εκείνης ήταν μεταγωγικά και όχι πολεμικά. Απλά μετέφεραν δηλαδή τους πολεμιστές και τους αποβίβαζαν στην ακτή για να πολεμήσουν, όπως συνέβη και με τους ήρωες του Τρωϊκού πολέμου. Τα πλοία αυτά χρησιμοποιούσαν ως κινητήριο δύναμη βασικά τον άνεμο και επικουρικά και έκτακτα την μυϊκή δύναμη των πληρωμάτων. Ήδη όμως, από το τέλος της δεύτερης χιλιετηρίδας π.Χ., μπορούσαν να καλύπτουν μεγάλες αποστάσεις, έστω και αν η ναυσιπλοΐα ήταν ακόμα περιάλιος (κατά μήκος των ακτών) και όπως αποδεικνύει το παράδειγμα του Τρωϊκού πολέμου, τους επέτρεπε να αποτολμούν μεγαλύτερα ταξίδια που τους έφερναν σε επαφή, εμπορικές συναλλαγές, συμμαχίες και ακόμα και πολέμους, με κατοίκους άλλων, έστω και απομακρυσμένων πόλεων – κρατών.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια και πρότυπα είναι φυσικό ότι κινήθηκε και η ανάπτυξη της Κερύνειας, που όπως αναφέραμε, αποτελούσε ένα από τα Δέκα Βασίλεια της αρχαίας Κύπρου, και κατόρθωσε, παρ' όλο το μικρό της μέγεθος, να επιβιώσει και να είναι σήμερα μια πόλη που η ίδρυσή της μας παίρνει στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού, περισσότερα από τρεις χιλιάδες χρόνια πίσω.

Επανερχόμενοι στην ίδρυση της Κερύνειας, να προσθέσουμε ότι ο Λυκόφρονας⁹ αναφέρει ότι ο κτήτορας της Κερύνειας Κηφεύς, είναι στρατηλάτης των Βουραίων, από την πόλη της Αχαΐας της Πελοποννήσου Βούρα, που γειτνιάζει με την Κερύνεια, την Ώλενο και τη Δύμη.

Επίσης, κατά τον Πausανία¹⁰: *«Δύμη μὲν πρὸς Ἥλιδος πρώτη, μετὰ δὲ αὐτὴν Ὠλενος (...) καὶ Τρίτεια (...) καὶ Αἴγιον καὶ Κερύνεια καὶ Βοῦραι (ἢ ἡ Βοῦρα καὶ τὰ Βοῦρα), ἐπὶ ταύταις δὲ Ἑλίκη καὶ Αἰγαί τε καὶ Αἴγειρα καὶ Πελλήνη. (...) μετὰ δὲ Ἑλίκην (...) ἤξεις εἰς πόλισμα Κερύνειαν (...) ὑπὲρ τὴν λεωφόρον ἐν ὄρει, καὶ οἱ τὸ ὄνομα ἢ δυνάστης ἐπιχώριος ἢ ὁ Κερυνίτης ποταμὸς πεποίηκεν».*

Από τα Αχαϊκά τοπωνύμια που αναφέρονται από τον Λυκόφρονα μόνο η Κερύνεια (ή Κερυνία) συνδέεται σε αρχαίες πηγές με την Κύπρο, μνημονευόμενη, μαζί με την Λάπηθο.

8. Ομήρου Ιλιάδα, β' ραψωδία, στίχοι 494-759

9. Λυκόφρων (ποίημα *Ἀλεξάνδρα*, 586 κ.ε.)

10. Αντρέα Ι Βοσκού: Εισαγωγή στην Αρχαϊκή Επική Ποίηση της Κύπρου

Πλοίο της εποχής του Τρωϊκού πολέμου παρόμοιο με εκείνο που χρησιμοποίησε ο Κηφέας για να έρθει στην Κερύνεια

Οι περιπετειώδεις λοιπόν περιπλανήσεις και αναζητήσεις του Κηφέα για νέα πατρίδα, τον έφεραν μαζί με άλλους αποίκους από την περιοχή της Αχαΐας, στα βόρεια παράλια της Κύπρου και συγκεκριμένα στην Κερύνεια, που ήταν σχετικά πιο προσιτά, λόγω της μικρής απόστασης τους από τα απέναντι Μικρασιατικά παράλια. Η ομοιότητα της περιοχής με εκείνη της ιδιαίτερης πατρίδας του, που συνδύαζε το βουνό και τη θάλασσα, το εύφορο έδαφος, τα πολλά νερά, τα δάση που κάλυπταν τις βουνοπλαγιές, πάνω από τη στενή παράλια πεδιάδα, σε συνδυασμό με το καλό κλίμα της περιοχής, τον οδήγησαν στην απόφαση του να επιλέξει την περιοχή της Κερύνειας για να εγκατασταθεί. Σε ότι αφορά το όνομα που επέλεξε να δώσει στην πόλη που ίδρυσε, αυτό υπαγορεύθηκε από το γεγονός ότι, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, μια από τις πόλεις της περιοχής καταγωγής του, ονομαζόταν Κερύνεια, γι' αυτό και ήταν φυσικό και αναμενόμενο, σε ανάμνησή της, να δώσει και στη νέα του πατρίδα το ίδιο όνομα.

Η αρχαία Κερύνεια¹¹ της Αχαΐας διασώζεται μέχρι σήμερα ως μικρή κοινότητα λίγο πιο πάνω από το σημερινό Αίγιο, στα βόρεια παράλια της Πελοποννήσου, στον Κορινθιακό κόλπο. Σε αναγνώριση μάλιστα των δεσμών που συνδέουν τις δύο πόλεις για περισσότερο από 3000 χρόνια, οι δήμοι των δύο πόλεων έχουν αδελφοποιηθεί και διατηρούν σχέσεις μεταξύ τους.

Έχοντας λοιπόν αναφέρει τις συνθήκες και τους λόγους που βοήθησαν ή επέβαλαν στον Κηφέα να επιλέξει να εγκατασταθεί και να ιδρύσει την πόλη

11. Κερύνεια, αποκαλούμενη και Άνω Κερύνεια. Ορεινό χωριό της Αχαΐας, στο δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Αιγιαλείας. Στο ομώνυμο δημοτικό διαμέρισμα στα πεδινά, ανήκει σήμερα και ο οικισμός της Νέας Κερύνειας.

του στη συγκεκριμένη τοποθεσία, ως προσπαθήσουμε στη συνέχεια να κατανοήσουμε και να αντιληφθούμε τους διάφορους λόγους που εκ των υστέρων αποδεικνύουν την ορθότητα της απόφασης του και που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της ανάπτυξης και του μέλλοντος της πόλης μέσα από τους αιώνες που ακολούθησαν, κατά τρόπο που να διασφαλίσουν την τρισχιλιετή αδιάκοπη ιστορική επιβίωση μιας σχετικά μικρής πόλης, όπως η Κερύνεια.

Η διαχρονική και μέσα σε ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα αναζήτηση είναι φυσικό να οδηγήσει σε πολλούς και διαφορετικούς, γεωγραφικούς, πολιτικούς, στρατιωτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και άλλους λόγους. Γι' αυτό και ο μοναδικός ίσως σωστός τρόπος να το επιχειρήσουμε, είναι να προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τις εκάστοτε αποφάσεις, μέσα από τη λογική της κάθε εποχής που τις υπαγόρευσε, και σε συνδυασμό πάντα με τα εκάστοτε θεσμικά και κοινωνικοπολιτικά πλαίσια που επικρατούσαν. Και μια και η Κερύνεια σίγουρα ακολούθησε χωρίς καμιά αμφιβολία τα πρότυπα ανάπτυξης όλων των άλλων πόλεων - κρατών της εποχής και της περιοχής της και επειδή βασική πρόθεση και επιδίωξη μας είναι σταδιακά να οδηγήσουμε και να εξειδικεύσουμε την αναφορά μας στο λιμάνι της Κερύνειας, θα ήταν ίσως ορθό, να δούμε πρώτα τους ευρύτερους γεωπολιτικούς, εμπορικούς και άλλους λόγους που οδήγησαν στην έναρξη του εποικισμού των βόρειων παραλίων της Κύπρου, κατά την περίοδο στην οποία αναφερόμαστε.

Ένας από αυτούς ήταν το γεγονός ότι βρίσκονται σε πολύ μικρότερη απόσταση και συνεπώς έχουν ευκολότερη πρόσβαση από και προς τα απέναντι Μικρασιατικά παράλια, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιοχές της Κύπρου. Η Κερύνεια απέχει μόλις 63 χιλιόμετρα από την απέναντι ακτή. Ένας δεύτερος και εξ ίσου σημαντικός λόγος, ήταν οι δυσκολίες και πολλοί περιορισμοί που επέβαλλε η τότε, βασικά περιάλια, (κατά μήκος των ακτών), όπως ήδη αναφέραμε, ναυσιπλοΐα και τα σχετικά μικρά καράβια που χρησιμοποιούσαν και που βασικά κινούνταν τα πρώτα χρόνια με ένα ή δύο ιστία (πανιά) και βοηθητικά από ένα ολιγομελές πλήρωμα κωπηλατών. Τα μέσα αυτά ήταν φυσικό ότι δεν τους επέτρεπαν μακρινά και με βεβαιότητα καθορισμένο προορισμό, ταξίδια, μια και οι γεωγραφικές τους γνώσεις την εποχή εκείνη ήταν πολύ περιορισμένες. Αυτοί κυρίως ήταν μερικοί από τους λόγους που συνέβαλαν στο να φτάσουν οι πρώτοι άποικοι και να δημιουργήσουν αρκετές αποικίες, στα βόρεια παράλια της Κύπρου, που εκτός από την Κερύνεια, που βρισκόταν στη μέση της βόρειας παραλίας, έχουμε στα δυτικά την Λάπηθο¹², με ιδρυτή τον Λάκωνα Πράξανδρο και την Αχαιών

12. Πόλη με ύψομο και νεώρια:(Στράβων, Γεωγραφία XIV. 6.3)

Ακτή, (βόρεια της Αγίας Τριάδας της Καρπασίας, στο Ακρωτήριο Πλακωτή), στα ανατολικά. Το Μάριο, ακόμα πιο δυτικά, στον Κόλπο της Πόλης Χρυσοχούς, είναι μεταγενέστερο, του 5^{ου} π.Χ. αιώνα.

Όπως αναφέρει μάλιστα ο γεωγράφος Στράβων¹³, (1ος π.Χ. αιώνας), οι πρώτοι Αχαιοί Έλληνες εγκαταστάθηκαν μετά τον Τρωικό πόλεμο στην Αχαιών Ακτή και ο Τεύκρος, σταμάτησε πρώτα εδώ, προτού προχωρήσει για να ιδρύσει τη Σαλαμίνα. Οι αποικίες αυτές ανέπτυξαν στενές εμπορικές και άλλες σχέσεις με τα νησιά του Αιγαίου και τις παράλιες πόλεις της Μικράς Ασίας και ακόμα και της Συρίας, όπως αναφέραμε πιο πάνω. Υπάρχουν μάλιστα αναφορές ότι από τα βόρεια λιμάνια της, και ιδιαίτερα της Λαπήθου, εκτός από γεωργικά προϊόντα, γίνονταν και εξαγωγές χαλκού που μεταφερόταν από το μεταλλείο της Σκουριώτισσας, παρ' όλον ότι αυτές γίνονταν κυρίως από λιμάνια που ήταν δυτικότερα και πλησιέστερα στους τόπους παραγωγής αυτού του τόσο σημαντικού προϊόντος, που τελικά, κατά μια εκδοχή, έδωσε και το όνομά του στην Κύπρο.

Εκτός από τους γεωγραφικούς και εύκολης πρόσβασης λόγους που κατά κύριο λόγο βοήθησαν τον Κηφέα στην επιλογή της συγκεκριμένης θέσης για την ίδρυση της πόλης του, είναι σίγουρο ότι έλαβε υπόψη και κάποιους τοπογραφικούς παράγοντες, όπως τη διαμόρφωση της ακτογραμμής της περιοχής, μια και μεταξύ άλλων, θα έπρεπε να προσφέρει και ένα ασφαλές καταφύγιο - λιμάνι για τα πλοία του. Παρ' όλον ότι είναι σίγουρο ότι μέσα από το πέρασμα των χιλιάδων χρόνων που μεσολάβησαν από την εποχή που αναφερόμαστε μέχρι σήμερα, το φυσικό, το δομημένο, το κοινωνικό και το κάθε άλλου είδους περιβάλλον, έχουν αναμφισβήτητα αλλάξει, η διαμόρφωση της ακτογραμμής της περιοχής δεν φαίνεται να έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά. Κυριότερος λόγος είναι η βραχώδης ως επί το πλείστον σύσταση της παραλίας της Κερύνειας και το γεγονός ότι δεν πρόκειται για προσχωσιγενή περιοχή. Κι αυτό διότι, λόγω της μικρής απόστασης του βουνού από τη θάλασσα, δεν υπάρχει και ούτε και κατά την αρχαιότητα φαίνεται να υπήρχε στην περιοχή κάποιος μεγάλος ποταμός, που με τις προσχώσεις του και την σταδιακή εναπόθεση της ιλύος του να έχει δημιουργήσει πεδιάδα και να έχει απομακρύνει την πόλη από την τότε ακτή, όπως συνέβη με την περίπτωση, για παράδειγμα της Τροίας, που ενώ στην αρχαιότητα, κατά τον Όμηρο, ήταν παράλια πόλη, σήμερα, με τις προσχώσεις των ποταμών Σκάμανδρου και Σιμόη, τα ερείπια της βρίσκονται 5 χιλιόμετρα μακριά από τη θάλασσα.

13. Στράβων, Γεωγραφία XIV. 6.3

Μικρές αποκοπές και κατακρημνίσεις βράχων από υπερυψωμένες βραχώδεις παραλίες όπως και μικρού βαθμού διαβρώσεις σίγουρα έχουν γίνει και γίνονται πολλές μέσα από την πάροδο των αιώνων σε όλες σχεδόν τις περιοχές που η διαμόρφωση της ακτής το επιτρέπει, όχι όμως σε βαθμό που να έχουν αλλοιώσει σημαντικά την διαμόρφωση της ακτογραμμής. Οι «παρθένοι βράχοι» όπως χαρακτηρίζονται από τους υδρογεωλόγους οι αρχέγονοι βράχοι που αποτελούν συνήθως τον πυθμένα της θάλασσας και που πολλές φορές αποτελούν τα γεωλογικά στρώματα που βρίσκονται κατ' αποκλειστικότητα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και δεν έχουν διαβρωθεί από τους ανέμους, τα κύματα ή τα ρήγματα από σεισμούς και τις συστολές-διαστολές που ακολουθούν τις αυξομειώσεις της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας, έχουν παραμείνει στις περισσότερες περιπτώσεις για αιώνες, αν όχι για χιλιετίδες, σχεδόν αναλλοίωτοι και αποτελούν σημείο αναφοράς.

Παρόλο που δεν υπάρχουν οποιοδήποτε χάρτες που να δείχνουν την ακτογραμμή και τη μορφολογία του εδάφους της περιοχής της πόλης της Κερύνειας κατά την αρχαιότητα, αυτή δεν πρέπει να έχει αλλάξει πολύ σε βαθμό που να είναι πολύ διαφορετική από εκείνη που περιγράφεται στον πιο κάτω χάρτη του Άγγλου υδρογράφου Captain Thomas Graves¹⁴, που τον ετοίμασε το 1849 που επισκέφθηκε την Κύπρο.

Η ακτογραμμή της Κερύνειας

Και για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, εκείνο που φαίνεται να έκαμε τον Κηφέα να δείξει την προτίμηση του στην περιοχή, ήταν η ύπαρξη δύο σχετικά κλειστών και προστατευόμενων κολπίσκων, κατάλληλων για αγκυροβόληση

14. Hydrographical Survey of Cyprus, Captain Thomas Graves, British Admiralty 1851

και προστασία των караβιών του και δύο μικρών υπερυψωμένων και με επίπεδη κορυφή χερσονήσων/λόφων, δίπλα από τον καθένα, που έκρινε μάλλον ότι ήταν κατάλληλες για το κτίσιμο της ακρόπολης της πόλης του.

Για τους Κερυνειώτες των τελευταίων γενιών που είναι γνώστες της περιοχής, ο πρώτος ήταν το παραδοσιακά γνωστό κυκλικό, πριν την επέκτασή του, λιμανάκι της Κερύνειας, που τότε όμως ο κόλπος του ήταν μικρότερος και οριοθετείτο στα ανατολικά από τον λιμενοβραχίονα του Κούλα, μια και δεν υπήρχε τότε ο ανατολικός λιμενοβραχίονας που έκτισαν οι Άγγλοι το 1890, ενώ στα δυτικά ο κόλπος έκλεινε προστατευτικά με μια σειρά «παρθένων» βράχων (με τον γνωστό ύφαλο «Κκέλη» στο ανατολικό τους άκρο), πάνω στους οποίους κτίστηκε αργότερα ο δυτικός λιμενοβραχίονας, πρώτα από τους Ρωμαίους, ύστερα από τους Άγγλους το 1888¹⁵ και τελευταία από την Κυπριακή Δημοκρατία το 1962-64.

Ο δεύτερος, ήταν ο γνωστός στους Κερυνειώτες κόλπος του «Κλαπ»¹⁶ που αν και μεγαλύτερος από τον προηγούμενο, ήταν όμως λιγότερο ασφαλής, μια και ήταν περισσότερο ανοικτός και εκτεθειμένος, στους βόρειους και βορειοανατολικούς ανέμους και τρικυμίες, τις γνωστές στην εποχή μας ως «τραμουντάνες».

Ο κόλπος « Τα Φύτζια», πλαισιωμένος από τις δύο χερσονήσους, τη δυτική με το Κάστρο και την ανατολική.

Η πρώτη χερσόνησος/λόφος με την επίπεδη επιφάνεια, είναι ο χώρος που είναι σήμερα κτισμένο το Κάστρο (Φρούριο) της Κερύνειας και που φαίνεται να εξασφάλιζε κάποια πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τη δεύτερη, για να την προτιμήσει ο Κηφέας και να κτίσει σ' αυτήν την ακρόπολη της πόλης του.

15. Σακελλάριος 1890, 146

16. Ο κόλπος που βρίσκεται στα ανατολικά του Κάστρου της Κερύνειας αποκαλούμενος από τους Κερυνειώτες «Τα Φύτζια», πλαισιωμένος από την ανατολική χερσόνησο και τη δυτική στην οποία ήταν κτισμένη η αρχαία ακρόπολη και σήμερα είναι κτισμένο το Κάστρο της Κερύνειας

Το πρώτο πλεονέκτημα ήταν ότι βρισκόταν ακριβώς δίπλα από τον ορμίσκο που είχε θεωρήσει καταλληλότερο και επιλέξει για λιμάνι. Το δεύτερο, το ότι στις τρεις πλευρές της, τα ανατολικά, τα δυτικά και τα βόρεια, περιβαλλόταν από τη θάλασσα, πράγμα που της πρόσφερε περισσότερη ασφάλεια, που την ενίσχυαν ακόμα περισσότερο οι απόκρημνες πλαγιές της. Και τρίτο και εξίσου σημαντικό, το ότι η σύνδεσή της με την στεριά και τον χώρο που θα κτιζόταν η υπόλοιπη πόλη, στο νότιο μέρος της, ήταν μια σχετικά στενή και κατά συνέπεια πιο ασφαλής λωρίδα γης, που θα μπορούσε να οχυρωθεί ευκολότερα με πιο μικρό τείχος, παρά αν ήταν πλατύτερη, όπως ήταν η περίπτωση της ανατολικής χερσονήσου.

Οι λόγοι της απόφασης για τη μη επιλογή της ανατολικής χερσονήσου από τον Κηφέα, εκτός από το μειονέκτημα του μεγαλύτερου μεν, αλλά όχι ασφαλούς λιμανιού, φαίνεται ότι ήταν, το μικρότερο μέγεθός της, το γεγονός ότι η κορυφή της, όπως και μέχρι σήμερα, δεν ήταν τόσο επίπεδη, το ότι η ανατολική πλευρά της δεν ήταν αρκετά απότομη και κατά συνέπεια λιγότερο ασφαλής, μια και έσβηνε ομαλά προς τη θάλασσα, ενώ, όπως είπαμε πιο πάνω, η λωρίδα γης που την ένωνε με την στεριά ήταν πολύ πλατύτερη σε σύγκριση με τη δυτική, πράγμα που αποτελούσε το μεγαλύτερο μειονέκτημα της. Το ότι άφηνε πλατύτερο μέτωπο στο οποίο θα έπρεπε να οργανωθεί άμυνα και αντίσταση σε περίπτωση επίθεσης εχθρών από τη στεριά και απαιτούσε την κατασκευή μεγαλύτερου τείχους σε περίπτωση ανέγερσής του για σκοπούς προστασίας της.

Η ανατολική χερσονήσος με το άλσος και το μνημείο που έκτισαν οι Τούρκοι.

Να προσθέσουμε τελειώνοντας ότι η ανατολική χερσόνησος έμεινε αναξιοποίητη μέχρι την Τουρκική εισβολή του 1974, παρ' όλον ότι η οικογένεια Κατσελλή, στην οποία ανήκε ο χώρος, το 1973 είχε ετοιμάσει σχέδια για την ανέγερση ξενοδοχείου. Αμέσως μετά την εισβολή οι Τούρκοι έκτισαν λέσχη αξιωματικών του ναυτικού και μνημείο για τα μέλη του πληρώματος του πολεμικού πλοίου που βύθισαν οι ίδιοι κατά λάθος στα ανοικτά της Πάφου κατά τη διάρκεια της Τουρκικής εισβολής.

Η ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ

Έχοντας συμπληρώσει την αναφορά μας στην επιλογή της θέσης του λιμανιού και της ακρόπολης της Κερύνειας από τον Κηφέα, ας προχωρήσουμε και στην ανέγερση και την ανάπτυξη της ίδιας της πόλης, όπως την διαμόρφωσαν τα μορφολογικά, κοινωνικά, στρατιωτικά και άλλα δεδομένα στα χρόνια που ακολούθησαν.

Προηγουμένως όμως θεωρούμε επιβεβλημένο να σχολιάσουμε ένα ερώτημα που προβάλλεται από μερικούς ερευνητές, οι οποίοι αμφισβητούν την συνεχή παρουσία της Κερύνειας στην ιστορία από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα, διότι ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχουν αρκετά αρχαιολογικά ευρήματα της μετά τον Κηφέα περιόδου και μέχρι τους κλασσικούς χρόνους, που να το αποδεικνύουν.

Είναι πράγματι γεγονός ότι οι ιστορικές και αρχαιολογικές μαρτυρίες και γνώσεις για την αρχαία πόλη της Κερύνειας είναι περιορισμένες, διότι δεν πραγματοποιήθηκε συστηματική ανασκαφή των καταλοίπων της, πράγμα που μεταξύ άλλων δεν ήταν εύκολο για μια πόλη με συνεχή ανθρώπινη παρουσία από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Γίνεται αποδεκτό ότι ιδρύθηκε από τον Κηφέα. Παρ' όλον όμως ότι μιλούμε για ένα χώρο που κατοικήθηκε από τον 12^ο αιώνα π. Χ., λόγω της συνεχούς οικιστικής ανάπτυξης και ανθρώπινης δραστηριότητας σ' αυτόν, δεν έχει γίνει ποτέ οργανωμένη ανασκαφή και όλες οι αρχαιολογικές ανακαλύψεις έχουν γίνει τυχαία κατά τη διάρκεια εκσκαφών που γίνονταν κατά καιρούς για οικοδομικούς ή άλλους παρόμοιους σκοπούς. Η ανασκαφή πλούσιων τάφων της Ύστερης Εποχής του Χαλκού στα γειτονικά χωριά Κρινί, Κάρμι και Καζάφani¹⁷, στους οποίους ανακαλύφθηκαν πλούσια ευρήματα που αποδεικνύουν σχέσεις όχι μόνο με τη γειτονική Συρία και Παλαιστίνη, αλλά και με το Αιγαίο και την Κρήτη, επιβεβαιώνουν την ύπαρξη εμπορικών και άλλων σχέσεων με την ευρύτερη εκτός Κύπρου περιοχή.

17. Δρος Ευστάθιου Ράπτη, εισήγηση στο 10^ο Ετήσιο Συμπόσιο του Δήμου Κερύνειας

Ένα άλλο σημαντικό εύρημα στο Καζάφани, που εκτίθεται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο στη Λευκωσία, είναι ένα ομοίωμα καραβιού. Τα ευρήματα αυτά, που συνδέουν τους δύο αυτούς χώρους με τη θάλασσα παρόλο που δεν είναι παράλιοι, οδηγούν εύλογα στο συμπέρασμα ότι από κάποιο λιμάνι πολύ κοντά τους πρέπει να διεξαγόταν εμπόριο με τις πιο πάνω γειτονικές χώρες. Και μια και δεν υπάρχουν οποιεσδήποτε μαρτυρίες ή ενδείξεις για την ύπαρξη άλλου διοικητικού κέντρου ή λιμανιού στην περιοχή, το λιμάνι αυτό δεν πρέπει να είναι άλλο από εκείνο που είχε ιδρύσει ο Κηφέας στην Κερύνεια, μόλις 3-5 χιλιόμετρα μακριά τους.

Για την ίδια την πόλη, έχουμε την πρώτη επίσημη βεβαίωση και αναφορά για την ύπαρξη της στην επιγραφή της εποχής του φαράω Ραμσή Γ' (1125-1100 π.Χ.), που αναφέραμε πιο πάνω, και στην οποία μνημονεύεται με άλλες επτά πόλεις της Κύπρου. Ακολουθούν οι ενδείξεις που μας δίνουν δύο θαλαμωτοί τάφοι της Γεωμετρικής περιόδου (1050-750 π.Χ.),¹⁸ που βρέθηκαν στα δυτικά της πόλης. Επίσης το νεκροταφείο του 9^{ου} π.Χ. αιώνα, που βρέθηκε το 1974, στην περιοχή Χρυσοχώραφο¹⁹, δίπλα από το νοσοκομείο της Κερύνειας και σε χωράφι ιδιοκτησίας του Α.Ρ. Σπίννου, καθώς και αγγεία της ίδιας εποχής, που βρέθηκαν το 1970 στην περιοχή των σχολείων. Όλα τα πιο πάνω είναι αρκετά αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη της Κερύνειας και γεφυρώνουν πειστικά το χάσμα του χρόνου, από την εποχή του Κηφέα, μέχρι την έναρξη της Κλασικής περιόδου (480 π.Χ.), που αποτελούν την περίοδο της αμφισβήτησης. Γιατί από τα μέσα του 4^{ου} αιώνα, το όνομα της Κερύνειας εμφανίζεται πλέον ξανά στον Ψευδοσκύλακα²⁰ και επιβεβαιώνεται και από τον Διόδωρο²¹, τον Πτολεμαίο²² τον Γεωγράφο, τον Πλίνιο, και πολλούς άλλους.

Ας επανέλθουμε όμως στην ανάπτυξη και επέκταση της πόλης κατά την αμέσως μετά τον Κηφέα περίοδο. Θεωρείται αυτονόητο ότι αυτή θα έπρεπε να είναι ενωμένη με το λιμάνι και την ακρόπολη. Αφού η ακρόπολη περιβαλλόταν από τις τρεις πλευρές της από τη θάλασσα και δεν υπήρχε άλλη πλευρά για ανέγερσή και επέκταση της πόλης, αυτή, όπως ήταν φυσικό, κτίστηκε υποχρεωτικά, στο μοναδικό ελεύθερο κομμάτι ξηράς που ήταν διαθέσιμο, αυτό βρισκόταν στα νότια και αποτελούσε προέκταση της ακρόπολης.

18. Προφορική μαρτυρία και χειρόγραφες σημειώσεις στην κατοχή του συγγραφέα από τον Γιάννη Κλεάνθους

19. Δρος Ευστάθιου Ράπτη, εισήγηση στο 10^ο Ετήσιο Συμπόσιο του Δήμου Κερύνειας

20. Φευδοσκύλαξ (77.103)

21. Διόδωρος (Βιβλίο XIX, 62.6)

22. Πτολεμαίος (Υφηγ. V. 13.15 ως Κεραυνία)

23. Πλίνιος (Φυσ. Ιστ. 130 ως Corinaeum)

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι, εκτός από την ύπαρξη λιμανιού και ακρόπολης, τρία άλλα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής των χώρων ανέγερσης των αρχαίων πόλεων ήταν η ασφάλεια, η ύπαρξη νερού και η ύπαρξη καλλιεργήσιμης γης. Είναι φανερό ότι ο Κηφέας είχε εξετάσει τη φυσιολογία της περιοχής και να διαπίστωσε ότι πληρούνται αυτές οι τρεις προϋποθέσεις πριν κτίσει την πόλη του γύρω από την τοποθεσία που είχε ήδη επιλέξει για το λιμάνι και την ακρόπολη της.

Εκείνο που είχε σίγουρα προσέξει ήταν η ύπαρξη μιας στενής επίπεδης πεδιάδας, που άρχιζε από τους πρόποδες του βουνού και κατέληγε στη θάλασσα. Αυτή διασχιζόταν από μια μικρή και όχι βαθιά κοιλάδα, που κατηφόριζε από το κοντινό βουνό με κατεύθυνση προς τα βόρεια, στο χαμηλότερο μέρος της οποίας κυλούσε τα νερά του ένας όχι και τόσο μεγάλος ποταμός, αλλά με αρκετό φαίνεται νερό για τις έστω περιορισμένες τότε, υδρευτικές και αρδευτικές ανάγκες της μικρής του πόλης. Σίγουρα η ποσότητα νερού και η διάρκεια ροής του, ήταν πολύ μεγαλύτερες από εκείνες του γνωστού σε όλους τους Κερυνειώτες χείμαρρου Κόρωνου (Κοτσίρκα) που διασχίζει μέχρι σήμερα την πόλη.

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω φυσιολογία και διαμόρφωση του εδάφους της περιοχής, ήταν επόμενο ότι ένας άνθρωπος με την πολεμική διαίσθηση και πείρα του Κηφέα θα επέλεγε να οριοθετήσει την πόλη του, κατά τρόπο που να έχει όσο το δυνατό περισσότερη ασφάλεια. Κι αυτό εξασφαλιζόταν αξιοποιώντας το χείλος του μικρού έστω κρημνού που σχηματιζόταν μεταξύ της πεδιάδας, στα ανατολικά και της κοιλάδας, στα δυτικά που είχε, όπως είπαμε, κατεύθυνση από βορρά προς νότο. Τη γραμμή δηλαδή που σχημάτιζαν τα σημεία που τέλειωνε η επίπεδη πεδιάδα και άρχιζε η κατωφέρεια προς την κοιλάδα, που σε αρκετά σημεία δεν ήταν ομαλή, αλλά απότομη και κατέληγε σε μια σχεδόν κάθετη υψομετρική διαφορά, σχηματίζοντας μικρούς κρημούς ύψους έστω μόνο μερικών μέτρων, που ήταν μια πολύ βολική εδαφική διαμόρφωση για την άμυνα της πόλης, και το σημείο στο οποίο θα έκτιζε το τείχος που θα την προστάτευε.

Δυστυχώς δεν διασώθηκαν ερείπια ή οποιαδήποτε άλλα κατάλοιπα με ενδείξεις για τα ακριβή όρια της πόλης κατά τους πρώτους χρόνους της ανέγερσης της, πράγμα που δικαιολογεί το γεγονός ότι ακόμα και πολλοί Κερυνειώτες που ζούσαν στην πόλη μέχρι το 1974, δεν τα γνώριζαν. Κι αυτό διότι, όταν η κατοπινή οικιστική ανάπτυξη μετακίνησε την πόλη προς τα δυτικά, (την κοιλάδα), η φυσιολογία του εδάφους διαφοροποιήθηκε και μερικώς συγκάλυψε την υψομετρική διαφορά που υπήρχε μεταξύ της πεδιάδας και της κοιλάδας, σε βαθμό που να καθιστά σχεδόν αδύνατη την αναγνώρισή της. Γι' αυτό το λόγο, περιγράφουμε ξανά τα όρια της πόλης,

χρησιμοποιώντας, για καλύτερη κατανόηση, σχετικά σύγχρονα περιγραφικά δεδομένα.

Το δυτικό σύνορο της πόλης, που ήταν φυσικό να περικλείει και το λιμάνι της, άρχιζε από την περιοχή του βράχου πάνω στον οποίο κτίστηκε τον 10^ο αιώνα ο μεσαιωνικός πύργος και αργότερα η Εκκλησία του Αρχαγγέλου²⁴ Μιχαήλ. Προχωρούσε νότια ακολουθώντας περίπου το δυτικό σύνορο της κατοπινής όδευσης της οδού Αρχαγγέλου Μιχαήλ, μέχρι την βορειοδυτική γωνία του Παιδικού Κήπου και το ανατολικό άκρο (αρχή) της οδού Ελλάδος (ζαχαροπλαστείο Βάσου Σιαξιατέ και κατάστημα Γεωργίου Παντέχη). Από εκεί κατευθυνόταν νότια κατά μήκος των σπιτιών της δυτικής πλευράς της λεωφόρου 25^{ης} Μαρτίου, μέχρι τον σταθμό βενζίνης FINA του Αιμίλιου Ποέρου (Μιλή), λίγο πιο πάνω από τη διασταύρωση που άρχιζε ο δρόμος για τα σχολεία (Τουσιεμέ για τους Κερυνειώτες). Αυτό ήταν και το σημείο από το οποίο τα όρια και το τείχος της πόλης άλλαζαν κατεύθυνση και κατευθύνονταν στην αρχή ανατολικά και μετά βορειοανατολικά μέχρι την περιοχή του Νοσοκομείου περικλείοντας την Πάνω Κερύνεια, για να συνεχίσουν στη συνέχεια με βόρεια κατεύθυνση προς τη θάλασσα και την περιοχή που ήταν κτισμένο το Σφαγείο της Κερύνειας, κατά τρόπο που να περιλαμβάνουν και την ανατολική χερσόνησο της παραλίας.

Μια εύκολη επιβεβαίωση της υψομετρικής διαφοράς μεταξύ της πεδιάδας και της κοιλάδας ήταν και το γεγονός ότι μέχρι και τη σύγχρονη εποχή, οι τρεις δρόμοι που τις ένωναν, οι γνωστές σε όλους οδοί Ελλάδος, Δημοσθένη Σεβέρη, (από το ξενοδοχείο Ακροπόλ και αργότερα Holiday Inn προς το «Σεβέρειο») και η Κοραή, (από τον Τουσιεμέ και το καφενείο Πατίνιου προς το γεφύρι δίπλα από το σπίτι του Σάββα Χατζηλαμπή και τα σχολεία), ήταν όλοι κατηφορικοί.

Παρόλο που δεν υπάρχουν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που να επιβεβαιώνουν τα πιο πάνω όρια της πόλης, έχουμε τις μαρτυρίες του για χρόνια Αρχαιολογικού Λειτουργού Κερύνειας και βαθύ γνώστη όλων των αρχαιοτήτων της Επαρχίας, αείμνηστου Γιάννη Κλεάνθους, ο οποίος και απετέλεσε σημαντικό πληροφοριοδότη για πολλά στοιχεία και πληροφορίες που αναφέρονται στην έρευνα αυτή. Σύμφωνα λοιπόν με μαρτυρία του Γιάννη Κλεάνθους στον χώρο στάθμευσης πίσω από το Ζαχαροπλαστείο Σκανναβή, είχαν ανακαλυφθεί τα ερείπια του δυτικού πύργου της αρχαίας Κερύνειας (όχι των Λουζινιανικών οχυρώσεων) και ένα από τα σημεία από τα οποία περνούσε το τείχος της πόλης με κατεύθυνση προς νότο.

24. Η εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ κτίστηκε το 1860 πάνω στα ερείπια του βορειοδυτικού πύργου των

Λουζινιανικών οχυρώσεων της Κερύνειας. Το εικονοστάσι κατασκευάστηκε μεταξύ του 1861-1867 και το

καμπαναριό το 1875

Παρόλο που η αρχαιολογική έρευνα για την Γεωμετρική Περίοδο δεν ήταν και τόσο γόνιμη, δεν συμβαίνει το ίδιο και με την Αρχαϊκή, που τεκμηριώνεται με αρκετά ευρήματα. Μια σειρά δεδομένων που προκύπτουν από την έρευνα τοποθετούν την πόλη των ιστορικών χρόνων στα νότια του Κάστρου και προς τα ανατολικά, μέχρι την Πάνω Κερύνεια, μια έκταση που περιγράφεται συχνά σε παλαιότερες πηγές ως ο ερειπιώνας της αρχαίας Κερύνειας²⁵.

- Ένα αρχαίο ιερό με πολλά ειδώλια που χρονολογούνται από τον 6^ο μέχρι τον 3^ο αιώνα π.Χ. που βρέθηκε στην τοποθεσία Ρηγιάτικο το 1910,
- ένας αποθέτης με πολλά ευρήματα, που ανακαλύφθηκε στη θέση Χρυσοχώραφο, κοντά στο Νοσοκομείο της πόλης και παραπέμπει σε ιερό γυναικείας θεότητας, μάλλον της Άρτεμης, με πολλά ευρήματα που χρονολογούνται στην Κλασική και Ελληνιστική Περίοδο²⁶. το Ιερό της Αφροδίτης που ανακαλύφθηκε στον χώρο της Πυροσβεστικής Κερύνειας με τον πλούσιο αποθέτη ακριβώς από πίσω, στον χώρο του πρατηρίου Βενζίνης ΣΙΕΛ²⁷. το αρχαίο φυσικό Αμφιθέατρο της Κερύνειας λίγο μετά την ανατολική χερσόνησο και κάτω από το Σφαγείο της πόλης,
- το ιερό και η λατρεία του Απόλλωνα, στο οποίο παραπέμπει αναφορά σε επιγραφή στον Κερυνίτη Απόλλωνα που βρέθηκε στην Παλαίπαφο και που επιβεβαιώνεται και από την ανακάλυψη ενός Κούρου²⁸ εξαιρετικής τέχνης που βρίσκεται στο Κάστρο της Κερύνειας
- τα νεκροταφεία της Κλασικής Περιόδου από τα οποία περιβάλλεται η αρχαία πόλη,
- η συμμετοχή ενός βασιλέα της Κερύνειας στη διαμάχη των διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου το 315 π. Χ., λίγο πριν το τέλος της Κλασικής Περιόδου, στην οποία μάλιστα αναφέρεται και πολιορκία της πόλης, γεγονός που μαρτυρεί την ύπαρξη οχύρωσης κατά την περίοδο αυτή.

Οι πιο πάνω είναι λίγες μόνο από τις ενδείξεις ευρήματα και γεγονότα που επιβεβαιώνουν την μεγάλη ανάπτυξη της Κερύνειας ιδιαίτερα στα τέλη της Κλασικής Περιόδου, όταν η πόλη αρχίζει να ανταγωνίζεται σιγά-σιγά την μέχρι τότε πιο σημαντική Λάπηθο, και να εμφανίζεται ως ανεξάρτητο βασίλειο στα 315 π.Χ..^{29,30,31}

25, (Αθανάσιος Σακελαρίου)

26, 28 Δρ. Ευστάθιος Ράπτου, εισήγηση στο 10^ο Ετήσιο Συμπόσιο Δήμου Κερύνειας

27. Μαρτυρία Γιάννη Κλεάνθους

28. Διόδωρος Σικελιώης

29, 30, 31. ΒΝΗ 1971, ΒΧ 1972 1032, ΒΧ 1965 624-626.

Κυριότερη και σημαντικότερη όμως απόδειξη αυτής της ανάπτυξης και του ρόλου που έπαιζε το λιμάνι της Κερύνειας στο εμπόριο της εποχής είναι το παγκοσμίως πλέον γνωστό «καράβι της Κερύνειας», που ανασύρθηκε από τα νερά της και βρίσκεται σήμερα φυλακισμένο στο Κάστρο της Κερύνειας. Η σημασία του, όχι μόνο επιτρέπει αλλά και επιβάλλει την εκτενέστερη αναφορά που ακολουθεί.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΝΑΥΑΓΙΟ ΤΗΣ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ³²

Ένα εμπορικό καράβι, μόλις 15 μέτρων, κατασκευής του 389 π.Χ., επισκεπτόταν τακτικά το λιμάνι της Κερύνειας, μια και ήταν μέσα στη ρότα του, που άρχιζε από τα νησιά του Αιγαίου και έφτανε μέχρι τα παράλια της Συρίας και της Παλαιστίνης. Γύρω στο 288 π.Χ., το καράβι, μεταφέροντας 29 μυλόπετρες και 380 αμφορείς με φορτίο 10,000 αμύγδαλα και άλλα προϊόντα, με πλήρωμα τεσσάρων ατόμων, σάλπαρε από το λιμάνι της Κερύνειας για τον επόμενο προορισμό του. Κατά κακή του τύχη όμως, η θάλασσα τελικά το νίκησε και το βούλιαξε, τρία μόλις μίλια έξω από το λιμάνι. Η Κερυνειώτικη θάλασσα το κράτησε σφιχτά στην αγκαλιά της για περισσότερο από δυο χιλιάδες χρόνια, μέχρι το 1965 που ο συμπατριώτης μας δύτες αείμνηστος Ανδρέας Καριόλου το ανακάλυψε απέναντι από την ακτή της Χρυσοκάβας. Τρία χρόνια δούλευαν 54 αρχαιολόγοι, δύτες και άλλοι επιστήμονες, για να το ανελκύσουν, να το επανασυναρμολογήσουν και να το τοποθετήσουν τελικά στο Κάστρο της Κερύνειας, αναπαριστώντας τη ζωή του και ενώνοντας το σχοινί της ιστορίας των χρόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου και της Κύπρου του τότε, με το σήμερα. Η ανακάλυψη του αρχαίου ναυαγίου της Κερύνειας, και οι επιστημονικές μελέτες που ακολούθησαν και συνεχίζονται, άνοιξαν ένα σημαντικό παράθυρο στη μελέτη της αρχαίας ναυπηγικής και ναυσιπλοΐας.

32. Τάκη Νεοφύτου. Βιβλίο «Εναλία Οδός», 2006

Το αρχαίο ναυάγιο στο βυθό της θάλασσας της Κερύνειας

Αρχίζοντας από την κατασκευή του, εκτός από το είδος του ξύλου (πεύκος *Pinus Halerepenis*) και τη χρονολογία της κατασκευής του (389 π.Χ.), γνωρίσαμε και την παραδοσιακή μέθοδο κατασκευής των σκαφών της εποχής εκείνης, «πρώτα μαδέρωμα» (*shell first*), ότι δηλαδή οι αρχαίοι караβομαραγκοί κατασκεύαζαν πρώτα το εξωτερικό περίβλημα, τα μαδέρια, και μετά το εσωτερικό, τους σκαρμούς, που αποτελούσαν τον σκελετό του σκάφους, σε αντίθεση με τη μέθοδο που ακολουθούν σήμερα, «πρώτα σκαρμοί».

Το συναρμολογημένο καράβι στο Κάστρο της Κερύνειας

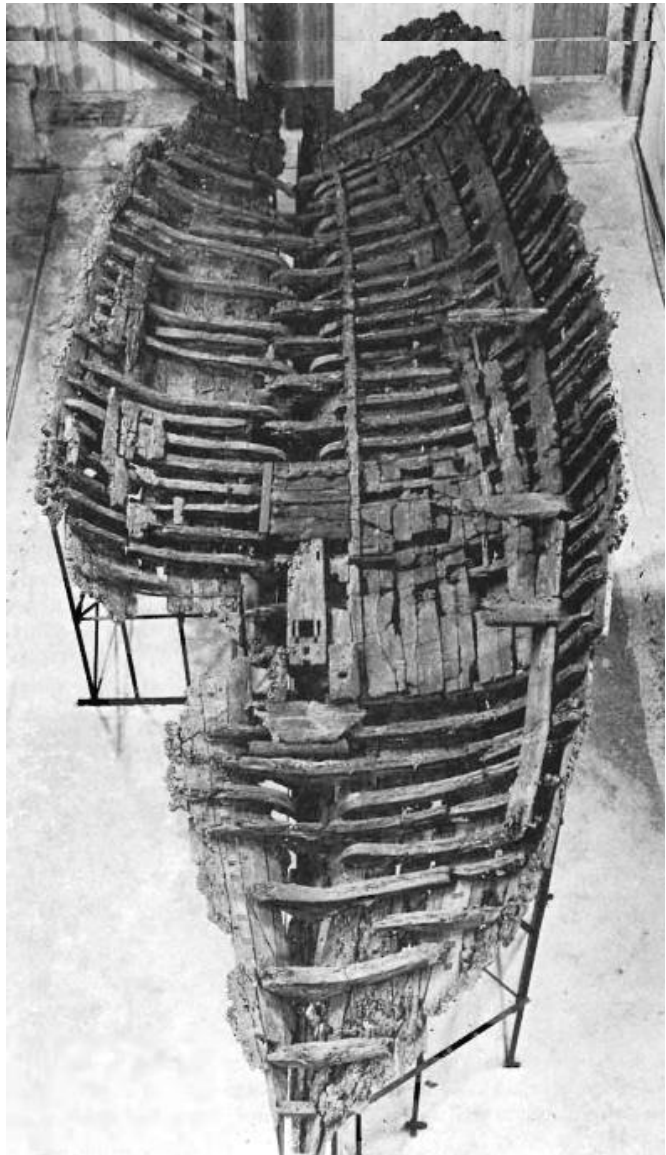
Αποδείχτηκε ακόμα ότι στα 80 περίπου χρόνια ζωής και χρησιμοποίησής του, το σκάφος είχε επισκευαστεί 2-3 φορές, μια και διάφορα μέρη του, όπως αποδείχτηκε με τη μέθοδο άνθρακα 14, είχαν κατασκευαστεί από ξύλο διαφορετικών ηλικιών.

Παρ' όλο που το φορτίο των 380 περίπου αμφορέων που μετέφερε ήταν βασικά ροδιακού τύπου, ανελκύστηκαν τελικά, σε μικρότερους αριθμούς, επτά συνολικά τύποι αγγείων, που εξυπηρετούσαν τόσο τις εμπορικές δραστηριότητες του караβιού, όσο και τις προσωπικές ανάγκες του τετραμελούς πληρώματος του. Στο ναυάγιο βρέθηκαν επίσης 4 πιάτα, 4 ποτήρια και 4 ξύλινα κουτάλια, 5 χάλκινα νομίσματα της εποχής του Δημήτριου του Πολιορκητή (306 π.Χ.), ίχνη από τρόφιμα (φακές, σύκα, σταφύλι, ελιές), ένα σιδερένιο κλειδί με 8 πλευρικά δόντια και μια σιδερένια σχάρα για ψήσιμο ή στέγνωμα στον ήλιο ψαριών και άλλων τροφίμων. Το γεγονός ότι

στο κάτω εξωτερικό μέρος της γάστρας του σκάφους βρέθηκαν σφηνωμένες αιχμές δοράτων, δημιούργησαν την υποψία για επίθεση πειρατών, ως αιτία του ναυαγίου. Επικρατέστερη όμως άποψη είναι η μετατόπιση του φορτίου, λόγω θαλασσοταραχής,

ΤΟ ΚΕΡΥΝΕΙΑ II

Μετά την Τουρκική εισβολή του 1974 και την κατοχή της Κερύνειας, το καλύτερα διατηρημένο αρχαίο ναυάγιο του κόσμου, (σώθηκε το 70%), βρίσκεται φυλακισμένο στο μουσείο του κατεχόμενου Κάστρου της Κερύνειας. Όσο κι αν οι κατακτητές στις αναφορές και ξεναγήσεις τους προσπαθούν να αλλοιώσουν την ιστορική αλήθεια της καταγωγής του, το αιχμάλωτο καράβι μας παραμένει αδιαμφισβήτητη μαρτυρία των ακατάλυτων από το χρόνο ή οποιουσδήποτε κατακτητές, ή

Το συναρμολογημένο ναυάγιο στο Κάστρο

σκοπιμότητες, δεσμών της Κερύνειας με την Ελλάδα, σύμβολο επιστροφής των Κερυνειωτών στην αγαπημένη πόλη και επαρχία τους.

Εκείνο που δυστυχώς έμενε απραγματοποίητο ήταν η πρόθεση και το όραμα εκείνων που είχαν εμπλακεί στην ανέλκυσή του, να αποτελέσει μουσειακό έκθεμα και αντικείμενο επιστημονικής μελέτης για τις επόμενες γενιές,. Σωτήρια εξέλιξη για τη διάσωσή του αποδείχτηκε το γεγονός ότι η UNESCO, λόγω της μεγάλης επιστημονικής αξίας και σημασίας του, το ανακήρυξε αντικείμενο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και ανέλαβε την επίβλεψη και συντήρησή του.

Επίσης το γεγονός ότι οι αμερικανοί επιστήμονες που το είχαν ανελκύσει, όχι μόνο δεν το εγκατέλειψαν και φρόντιζαν για τη σωστή και συνεχή συντήρησή του, αλλά με τη συχνή δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά άρθρων που

αναφέρονταν στις μελέτες τους για την αξιοποίηση των ευρημάτων τους, δεν το άφησαν να ξεχαστεί και το διατηρούσαν στο προσκήνιο του ενδιαφέροντος όσων ασχολούνταν με την ενάλια αρχαιολογία.

Παρόλα αυτά, το γεγονός ότι το ίδιο το ναυάγιο, που αποτελούσε τη σημαντικότερη στο είδος της ανακάλυψη σε ολόκληρο τον κόσμο, ήταν απροσπέλαστο, περιόριζε σημαντικά τα περιθώρια αξιοποίησης του. Για 23 ολόκληρα χρόνια, το καράβι βρισκόταν αιχμάλωτο σε ειδικά διαρρυθμισμένα για τον σκοπό αυτό αίθουσα του Κάστρου της Κερύνειας, και ακόμα και μετά το άνοιγμα των οδοφραγμάτων το 2003, εξακολουθεί να είναι εκτεθειμένο στην κάθε είδους ιστορικά ατεκμηρίωτη πολιτική εκμετάλλευση από την αδίστακτη προπαγάνδα των κατοχικών αρχών.

Αυτός ήταν άλλωστε και ένας από τους λόγους, που το Ελληνικό Ινστιτούτο Προστασίας Ναυτικής Παράδοσης, το 1982, αποφάσισε την κατασκευή ενός πιστού ομοιώματος του σημαντικού αυτού κληροδοτήματος της ελληνικής ναυτικής παράδοσης, με σκοπό, όχι μόνο να το προστατεύσει, αλλά και να προσφέρει τη δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο επιστήμονα να το μελετήσει, αξιοποιώντας απρόσκοπτα και ανεπηρέαστα όλα τα δεδομένα και προοπτικές που πρόσφερε. Το πιο σημαντικό όμως ήταν η απόφαση ότι προορισμός του ομοιώματος, δεν ήταν η τοποθέτησή του σε ένα μουσείο ως έκθεμα, αλλά να ταξιδεύει στις ελληνικές και άλλες θάλασσες, όπως ο αρχαίος πρόγονός του.

Το εγχείρημα όπως αναμενόταν, δεν ήταν καθόλου εύκολο. Το ομοίωμα θα είχε ακριβώς τις ίδιες διαστάσεις, θα κατασκευαζόταν με τα ίδια υλικά και την ίδια μέθοδο που κατασκεύασαν το πρωτότυπο οι αρχαίοι ναυπηγοί, χρησιμοποιώντας μια άγνωστη μέθοδο (πρώτα μαδέρωμα), που είχε ήδη εγκαταλειφθεί από τον 7^ο αιώνα μ. Χ.

Το Κερύνεια II στη Νέα Υόρκη

Τρία ολόκληρα χρόνια εργάστηκαν οι караβομαραγκοί στο ναυπηγείο του Μανώλη Ψαρρού, στο Πέραμα, υπό την στενή παρακολούθηση και επιστημονική καθοδήγηση των καθηγητών Michael Katzen και J. Steffy για την κατασκευή του ομοιώματος. Συμπληρώθηκε τελικά την Άνοιξη του 1985 και συμβολικά ονομάστηκε Κερύνεια II. Την όλη προσπάθεια ενίσχυσαν οικονομικά το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος, που βρισκόταν τότε στα άγια χέρια της αείμνηστης Μελίνας Μερκούρη, καθώς και οι Κύπριοι επιχειρηματίες, Γεώργιος Παρασκευαΐδης, Αναστάσιος Λεβέντης, το ίδρυμα Πιερίδη, και με ένα συμβολικό ποσό 300 λιρών, από το σχεδόν ανύπαρκτο προσφυγικό ταμείο του, ο Ναυτικός Όμιλος Κερύνειας.

Τον Ιούνιο του 1985 έγινε η τελετή καθέλκυσης του Κερύνεια II στο Πέραμα του Πειραιά, με ανάδοχο την τότε Υπουργό Πολιτισμού της Ελλάδας αείμνηστη Μελίνα Μερκούρη. Στην τελετή καθέλκυσης παρευρέθηκε και αντιπροσωπεία μαζί με τον τότε Δήμαρχο Κερύνειας Γεώργιο Τσίμον.

Το 1986 το Κερύνεια II, ακολουθώντας τ' αχνάρια του προγόνου του, επαναλαμβάνει το ταξίδι του αρχαίου караβιού σε ένα μοναδικό πειραματικό ταξίδι ενάλιας αρχαιολογίας, με ναύτες μέλη του Ναυτικού Ομίλου της Κερύνειας. Το πλοίο της Κερύνειας δεν μπόρεσε να αράξει στο κατεχόμενο λιμάνι της Κερύνειας. Επισκέφθηκε όμως όλα τα ελεύθερα λιμάνια της Κύπρου, όπου του επιφυλάχθηκε θερμή και ενθουσιώδης παλλαϊκή υποδοχή από τους απλούς ανθρώπους όλων των ηλικιών, καθώς και από την πολιτική ηγεσία της Κύπρου.

Από τότε, το Κερύνεια II έγινε σύμβολο αγώνα και ελπίδας για επιστροφή από όλους τους Κερυνηιώτες. Ταξίδεψε σε ολόκληρο τον κόσμο (Νέα Υόρκη, Σεβίλλη, Ιαπωνία, Αμβούργο κα.) και έγινε ο πλωτός πρεσβευτής της ιστορίας και του πολιτισμού, τόσο της Κύπρου, όσο και της Ελλάδας, αλλά κυρίως της Κερύνειας.

Το Κερύνεια II δεν είναι σήμερα αξιόπλοο. Η χρήση του δεν μπόρεσε να συνεχιστεί λόγω των πολλών φθορών που προκάλεσαν, ο αρχαίος τρόπος κατασκευής του, αλλά και η ελλιπή συντήρησή του. Βρίσκεται στο μουσείο «ΘΑΛΑΣΣΑ», στην Αγία Νάπα της Κύπρου, σαν μουσειακό έκθεμα.

Την αποστολή και τη θέση του Κερύνεια II όμως, ανάλαβε και συνεχίζει ένα νέο ομοίωμα του αρχαίου ναυαγίου, το ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, που κατασκευάστηκε από το Πολιτιστικό Ίδρυμα Κερύνεια Χρυσοκάβα στο ναυπηγείο Χαράλαμπος Αυγουστή στη Λεμεσό, το 2002, με σύγχρονες

μεθόδους, αλλά σε πιστή αντιγραφή του αρχαίου караβιού και του Κερύνεια II.

Χρησιμοποιώντας μηχανικά μέσα και την σύγχρονη μέθοδο κατασκευής σκαφών, πρώτα σκαρμοί (σκελετός) και ύστερα μαδέρια, οι караβομαραγκοί κατόρθωσαν να κατασκευάσουν το νέο πιστό ομοίωμα σε χρόνο ρεκόρ και στις 10 Νοεμβρίου 2002, πραγματοποιείται μια συγκινητική και λαμπρή από κάθε άποψη τελετή καθέλκυσης. Ανάδοχοι του ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ήταν ο τότε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλαύκος Κληρίδης, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωστής Σταφανόπουλος, που εκπροσωπήθηκε από τον πρέσβη της Ελλάδας στην Κύπρο Χρίστο Παναγόπουλο και ο άνθρωπος που ανακάλυψε το αρχαίο ναυάγιο, ο αείμνηστος Αντρέας Καριόλου, που τον εκπροσώπησε η σύζυγός του Τασούλα Καριόλου.

Στη λαμπρή τελετή που οργάνωσε το Πολιτιστικό Ίδρυμα Κερύνεια Χρυσοκάβα, παρουσιάστηκε ένα αρχαιοπρεπές τελετουργικό με δραματοποιημένο λόγο και μουσική, που περιλάμβανε, μεταξύ άλλων το ιστορικό της ίδρυσης της Κερύνειας από τον Κηφέα, και φόρτωμα συμβολικών δώρων από όλες τις πόλεις της Κύπρου προς την Αθήνα.

Και ενώ αναπεμπόταν η ευχή:

«Και συ Αίολε, των αέρηδων άρχοντα,
άφησε ούριον άνεμον να φουσκώσει τα πανιά για το ταξίδι.
Τις αύρες του Ζεφύρου κάνε να πνεύσουν γλυκά
και να φέρουν το καράβι μας στο λιμάνι εκείνο
όπου το περιμένει η ψυχή μας.

Καλοτάξιδο να είναι....»

Οι τρεις ανάδοχοι έκοψαν με τσεκούρι τα σχοινιά που το συγκρατούσαν και το ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, γλίστρησε αργά στην αγκαλιά της θάλασσας, κάτω από τις ευχές και τα χειροκροτήματα του πλήθους να είναι καλοτάξιδο και να φτάσει σύντομα στην Κερύνεια!

ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όπως αναφέρθηκε, την πρωτοβουλία για την κατασκευή του ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ανέλαβε τον Αύγουστο του 2002, μια ομάδα Κερυνειωτών που ίδρυσαν το Πολιτιστικό Ίδρυμα Κερύνεια Χρυσοκάβα, που εκτός από την συνέχιση του επιστημονικού και ερευνητικού προγράμματος του Κερύνεια II, που είχε μείνει ημιτελής, δημιουργήθηκε με σκοπό να εξυπηρετήσει και ένα

ευρύ φάσμα εθνικών, επιστημονικών, αρχαιολογικών, εκπαιδευτικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών, αθλητικών και άλλων στόχων.

Το Σάββατο, 17 Απριλίου 2004, το ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ αρχίζει από το αρχαίο λιμάνι της Αμαθούντας, το επικό ταξίδι του για τα Αιγαιοπελαγίτικα νησιά και την Αθήνα, ζωντανεύοντας τους θρύλους, τις παραδόσεις και την ιστορία των Ελλήνων ναυτικών και εμπόρων της αρχαιότητας. Φορτωμένο με τάλαντα χαλκού και τα δώρα της Κύπρου, έφτασε μετά από ένα μεγάλο και δύσκολο ταξίδι σε ανοιχτή θάλασσα, στη Ρόδο και από εκεί, άνοιξε το πανί και τα φτερά του για το υπόλοιπο επιστημονικό και πολιτιστικό του ταξίδι. Αφού επισκέφθηκε και φόρτωσε και τα δώρα άλλων έντεκα νησιών του Αιγαίου, έφτασε στην Αθήνα για να μεταφέρει το μήνυμα φιλίας, αδελφοσύνης και ειρήνης και να τη συγχαρεί για τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Κάθε φιλόξενο λιμάνι που έπιανε, το ένοιωθε σαν έναν ακόμα σταθμό πριν τον τελικό προορισμό του, τη δική του Ιθάκη, την μικρή αγαπημένη Κερύνεια!

Στις 14 Μαΐου, και ενώ το πρωινό ανατολικό αεράκι φούσκωνε πρίμα το πανί του, φάνηκε να το χαιρετά από ψηλά, σαν άλλος Αιγέας, ο ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο. Η χαρά και η συγκίνηση που δημιουργούσε η συναίσθηση του τέλους του ταξιδιού, μαζί με τον φουσκωμένο καιρό, γύρω στο μεσημέρι, το βρήκαν έξω από το λιμάνι του Πειραιά, να περνά ανάμεσα στους τεράστιους κολοσσούς της σύγχρονης ναυσιπλοΐας, που από σεβασμό στο μέγεθος και την ιστορία που κουβαλούσε, παραμέριζαν για να περάσει και το χαιρετούσαν με τις σειρήνες τους.

Το «Κερύνεια Ελευθερία» στο ταξίδι του στην Ελλάδα το 2004

Ήταν τότε ακριβώς, που το ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ και τα μέλη του Ιδρύματος και του πληρώματος συνειδητοποίησαν τον άθλο που επιτέλεσαν. Με ένα

πανί, τέσσερα κουπιά και την παλληκαριά των ναυτών του, να διανύσει τα 715 ναυτικά μίλια μανιασμένης θάλασσας που χωρίζουν την Κύπρο από τον Πειραιά! Και είναι με αυτά τα αισθήματα ικανοποίησης και περηφάνιας που λίγες μέρες αργότερα, την Τετάρτη, 19 Μαΐου 2004, στην αίθουσα τελετών του Δημοτικού Μεγάρου Αθηνών, η αντιπροσωπεία του Πολιτιστικού Ιδρύματος Κερύνεια Χρυσοκάβα υπό τον Πρόεδρο του Τάκη Νεοφύτου και οι δήμαρχοι ή εκπρόσωποι των Δήμων της Κύπρου και των νησιών του Αιγαίου που επισκέφθηκε, μέσα σε κλίμα έντονης συγκίνησης, παρέδωσαν στη Δήμαρχο Αθηναίων Ντόρα Μπακογιάννη, τα δώρα της αγάπης τους, μαζί με τις ευχές τους για επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων.

Σήμερα το ΚΕΡΥΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ είναι μόνιμα αγκυροβολημένο στη μαρίνα της Λεμεσού, εξακολουθεί να είναι αξιόπλοο και συνεχίζει την επιστημονική, εκπαιδευτική και πολιτιστική αποστολή του.

Η ανάγκη για μια ολοκληρωμένη και αυτοτελή αναφορά στο «Καράβι της Κερύνειας», συμπλήρωσε την περιγραφή της ιστορίας της ίδρυσης της πόλης από τον Κηφέα και όλων όσων αφορούν την μετέπειτα στενή σχέση της με τη θάλασσα και τις ναυτικές δραστηριότητες. Ταυτόχρονα όμως η αναφορά αυτή γεφύρωσε ιστορικά και χρονολογικά τις προηγούμενες περιόδους με την Κλασική, και αποτέλεσε μια χειροπιαστή και αδιάψευστη μαρτυρία ότι κατά τους χρόνους αυτούς, η Κερύνεια αποτελούσε ένα σημαντικό εμπορικό κόμβο, που διατηρούσε συνεχείς εμπορικές σχέσεις με πολλά από τα τότε γνωστά λιμάνια της ανατολικής Μεσογείου και κάλυπτε ταυτόχρονα τις εισαγωγικές και εξαγωγικές ανάγκες, όχι μόνο της πόλης της Κερύνειας, αλλά, μαζί και με το λιμάνι της Λαπήθου, και ολόκληρης της βόρειας ακτής της Κύπρου.

Το Κερύνεια Ελευθερία

Σήμερα, παρόλο τον εγκλωβισμό και την μη προσβασιμότητα του, το «καράβι της Κερύνειας» εξακολουθεί να αποτελεί ένα σημαντικό κληροδότημα, όχι μόνο για την Κερύνεια και την Κύπρο, αλλά και για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Ιστορικά απεδείχθη μια χωρίς προηγούμενο πηγή πληροφοριών για τα ταξίδια και το εμπόριο κατά την Κλασική Περίοδο. Με τη μελέτη του, οι ερευνητές σήμερα ενημερώνονται και κατανοούν μεταξύ άλλων, τις θεμελιώδεις αρχές και πληροφορίες για το φόρτωμα και τη μεταφορά φορτίων αμφορέων, πόσα άτομα χρειαζόνταν για την πλεύση ενός εμπορικού σκάφους της αρχαιότητας, πως οι άνθρωποι αυτοί ζούσαν πάνω σ' αυτό, και πως κατασκευάζονταν και έπλεαν τα πλοία αυτής της εποχής. Από αρχαιολογικής άποψης η ανέλκυση και η σχετική έρευνα έδωσαν θεμελιώδεις πληροφορίες για την περαιτέρω ανάπτυξη της ναυτικής αρχαιολογίας και κάτι εξ ίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι το καράβι κατέληξε σήμερα να είναι το σύμβολο και να αντιπροσωπεύει και την ίδια την Κύπρο σ' ολόκληρο τον κόσμο.

**Αναπαράσταση φορτωεκφόρτωσης καραβιών σε λιμάνι
της Ελληνιστικής περιόδου**